

**Maishiy xizmat ko'rsatish sohasida kichik biznes va xususiy
tadbirkorlikning roli**

B.M.Quliyev - SamISI mustaqil izlanuvchisi

Xizmat ko'rsatish sohasida maishiy xizmat o'ziga xos o'ringa ega. Bu soha asosan xususiy mulkka asoslangan tadbirkorlik yo'li bilan rivojlanadigan sohadir. Uning ahamiyati, eng avvalo, yangi shi o'rinlarini ochish evaziga xalq farovonligini oshirishga, xizmat turlarini ko'paytirish orqali mamlakatning xizmat bozorini to'ldirishga, katta daromad olish evaziga bir qismini soliq tariqasida to'lash yo'li bilan Davlat byudjetining daromadini ko'paytirishga olib kelish bilan belgilanadi. Bunday muhim chora-tadbirlarni amalga oshirish uchun maishiy xizmat ko'rsatish korxonalarida samaradorlikni oshirish muhim ahamiyat kasb etadi.

Maishiy xizmat ko'rsatish faoliyati murakkab va ko'p qirrali jarayon hisoblanadi. Ushbu jarayon korxonada xodimlarini va resurslarini samarali boshqarish, xizmat ko'rsatish standartlariga rioya qilish, ko'rsatilayotgan xizmatlarning iste'molchilar talablariga mos kelishi orqali ta'minlanadi. Bu esa maishiy xizmat ko'rsatish korxonalarida resurslardan foydalanish samaradorligini oshirish mexanizmlarini takomillashti-rishni talab etadi.

O'zbekiston Respublikasida amalga oshirilayotgan iqtisodiy islo-hotlar negizida vujudga kelayotgan yangi iqtisodiy munosabatlar maishiy xizmat ko'rsatish sohasini rivojlantirish uchun qo'lay imkoniyatlar, ya'ni iqtisodiy islohotlar maishiy xizmat ko'rsatish korxonalarini va tashkilotlari faoliyatlarini takomillashtirish, yangi xizmat ko'rsatish shakllari va usullarining vujudga kelishiga imkoniyat yaratdi.

Bugungi kunga kelib, xizmat ko'rsatish faoliyati iqtisodiy jihatdan ishlab chiqarishga qaraganda samarali bo'lib bormoqda, chunki xizmat ko'rsatish korxonalarida moliyaviy mablag'larni aylanishi tezroq, ham asosiy dastlabki faoliyatni boshlash uchun kam sarmoyalar talab etiladi.

Rivojlangan bozor iqtisodiyotiga asoslangan davlatlar tajribasiga tayangan holda, respublikamizda kichik biznes va tadbirkorlik oxirgi yillarda jadal sur'atlarda rivojlanib bormoqda. Xizmat ko'rsatish faoliyatida kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning rivojlanib borishi, aholining maishiy xizmatlarga bo'lgan ehtiyojlarining o'sib borishi bilan chambarchas bog'liqdir. Kichik maishiy xizmat ko'rsatish korxonalarini bozor kon'yunkturasi talablari va iqtisodiy muhitning o'zgarishiga sanoat korxonalariga qaraganda tez moslashish qobiliyatlariga egadir.

O'zbekistonda amalga oshirilayotgan iqtisodiy islohotlarning hozirgi bosqichi kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni, ayniqsa, xizmat ko'rsatish sohasi korxonalarini rivojlantirish, ularga keng iqtisodiy erkinlik berish bilan tavsiflanadi. Shu jihatdan, bugungi kunda respublikamizda xizmat ko'rsatish sohasi korxonalarini faoliyatini yanada taraqqiy ettirishga alohida e'tibor berilmoqda. Chunki mazkur sohani rivojlantirish masalasiga davlatimiz iqtisodiy siyosatining ham strategik vazifalaridan biri sifatida qaralmoqda.

Rivojlanishining hozirgi bosqichida maishiy xizmatlar miqdori va sifatiga qo'yilayotgan talablar oshib bormoqda. Rivojlangan davlatlar tajribasining qo'llanilishi xizmatlarga bo'lgan talabning oshishiga olib keldi. Bu o'z navbatida iste'mol bozori tuzilmasida o'zgarishlarni vujudga keltirdi. Shuningdek aholining ayrim qatlamlari moddiy farovonligini oshishi natijasida maishiy xizmatlarga o'zlarining talablari va ehtiyojlari mavjud bo'lgan iste'molchilar o'zlarining hayot qo'layliklarini oshirishni ta'minlaydigan turli assortimentdagi maishiy xizmatlarga katta talabgorlar hisoblanishadilar. Shu sababli ayrim maishiy xizmat ko'rsatish korxonalarini o'z faoliyatlarini aholining aynan shu talablari, ehtiyojlarini qondirishga qaratdilar.

Respublikamiz iqtisodiy farovonligining oshishi va iqtisodiy hayotdagi o'zgarishlar yangi turdagi talablarni shakllantiradi, iste'molchilarga xizmat ko'rsatish siftiga talablarni oshiradi.

Insonlarning moddiy va ma'naviy xayoti darajasini oshirishga, turmush tarzini yaxshilash va takomillashtirishda xizmatlar sohasi muhim ahamiyatga egadir. Bizning fikrimizcha;

Ta'limning zamonaviy transformatsiyasi

- xizmatlar sohasi moddiy, mehnat va moliyaviy resurslarni tejaydi;
- ishchining bo'sh vaqtini ko'paytiradi;
- xodim mehnatining ijodiy mazmunini oshiradi;
- ish vaqtdan tashqaridagi nooqilona xarajatlarni qisqartiradi;
- insonlar xayotini yanada shinam xamda yoqimli qiladi;
- aholining barcha ijtimoiy guruhlarini va qatlamlarining xayotiy manfaatlarini yuzaga chiqaradi va boshq.

Hozirgi kunda maishiy xizmat ko'rsatish korxonalarini ko'proq e'tiborni iste'molchilarning yakka tartibdagi ehtiyojlarini qondirishga qarata boshlashdilar. Chunki bunday yo'l tutishiga ularni sohada vujudga kelayotgan raqobat muhiti majbur qiladi. Raqobat o'z navbatida xizmatlar sifatiga qattiq talablar qo'yadi. Lekin, bu yerda shuni ta'kidlash joizki, maishiy xizmat korxonalarini o'rtasidagi raqobat muhiti mamlakatimiz bozor kon'yunkturasiga muvofiq ravishda endi shakllanib bormoqda. Raqobat muhitining yaratilishi O'zbekistondagi maishiy xizmat ko'rsatish korxonalarini faoliyatlarini rivojlantirish va takomillashtirish, xizmatlarga yangi xaridorlarni topish, aholining ta'minlangan va kam ta'minlangan qatlamlari uchun maishiy xizmatlar assortimentini taalluqli narxlarda shakllantirish va tabaqalashtirish uchun qo'shimcha dastak bo'lishi zarurdir.

Maishiy xizmatlar nafaqat ehtiyojlarni qondirishda, balki aholi ehtiyojlari shakllanishini maqsadga yo'naltirilgan holda, ularning bo'sh vaqtlarini tejash uchun imkoniyat yaratadi. Mamlakatimizda bozor munosabatlarini hozirgi rivojlanish bosqichida maishiy xizmat ko'rsatish sohasida kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning keng miqyosda rivojlanishi va roli tadbirkorlik faoliyati rivojlanishi, aholining qo'shimcha daromadlari oshishi, ish bilan bandlik va ish o'rinlari sonining yuksalishiga, shuningdek asosiy ishdan tashqari nostandart ish bilan bandlikni ta'minlash imkoniyatini yaratishi belgilanadi.

Muxtasar aytganda maishiy xizmat ko'rsatish sohasini rivojlantirish :

- xizmatlarda tarkibiy o'zgarishlarni amalga oshirish;
- aholi ehtiyojlarini to'liqroq hisobga olish;

Ta'limning zamonaviy transformatsiyasi

- sohadagi qora iqtisodiyotga oid holatlarni (xufiya faoliyatini) oldini olish;
- maishiy xizmatni ijtimoiy ahamiyatini oshirish;
- maishiy xizmat sohasida tadbirkorlikni rivojlantirish;
- sohada yangi tashkiliy tuzilmalarni shakllanishiga olib keladi.